

KINH NGHIỆM LỰA CHỌN HÌNH THỨC PHỔ BIẾN, GIÁO DỤC PHÁP LUẬT TRONG ĐỒNG BÀO DÂN TỘC THIỂU SỐ Ở CÁC TỈNH DUYÊN HẢI MIỀN TRUNG

■ TS. NGUYỄN HUỖNH HUYỀN *

Tóm tắt: Qua bài viết, tác giả chia sẻ những kinh nghiệm phổ biến, giáo dục pháp luật trong đồng bào dân tộc thiểu số ở các tỉnh duyên hải miền Trung thông qua việc lựa chọn hình thức tuyên truyền phù hợp.

Abstract: By this article, the author shares experience of legal dissemination, education in ethnic people groups in middle coastal provinces through of selecting suitable forms.

Vùng duyên hải Miền Trung gồm 08 tỉnh: Thừa Thiên Huế, Quảng Nam, Quảng Ngãi, Bình Định, Phú Yên, Khánh Hòa, Ninh Thuận, Bình Thuận và TP. Đà Nẵng với diện tích tự nhiên là 49.409,7 km², chiếm 14,93% diện tích cả nước. Đây cũng là nơi sinh cơ lập nghiệp của hầu hết các dân tộc thiểu số, chủ yếu sinh sống ở các huyện, các xã miền núi, vùng khó khăn của các tỉnh trong vùng.

Chi thị số 32-CT/TW ngày 09/12/2003 của Ban Bí thư Trung ương Đảng về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng trong công tác phổ biến, giáo dục pháp luật, nâng cao ý thức chấp hành pháp luật của cán bộ, nhân dân xác định: “Phổ biến, giáo dục pháp luật là một bộ phận của công tác giáo dục chính trị, tư tưởng, là nhiệm vụ của toàn bộ hệ thống chính trị đặt dưới sự lãnh đạo của Đảng”. Luật Phổ biến, giáo dục pháp luật năm 2012 (gồm 05 chương, 41 điều, có hiệu lực từ ngày 01/01/2013) và các văn bản hướng dẫn thi hành xác định 06 đối tượng đặc thù trong phổ biến, giáo dục pháp luật trong đó có người dân ở vùng dân tộc thiểu số, miền núi; vùng sâu, vùng xa, biên giới, ven biển, hải đảo, vùng có

điều kiện kinh tế - xã hội đặc biệt khó khăn và ngư dân. Theo đó, nhiều năm qua, các cấp ủy, chính quyền các cấp ở các tỉnh duyên hải miền Trung đều có chương trình, kế hoạch tổ chức triển khai bằng những hình thức, nội dung thiết thực, liên quan trực tiếp đến các đối tượng đặc thù dân tộc thiểu số; gắn với thực hiện nhiệm vụ phát triển kinh tế - xã hội miền núi, vùng đồng bào dân tộc thiểu số của các tỉnh trong vùng. Qua thực tiễn triển khai các hoạt động, tác giả khái quát một số kinh nghiệm trong việc lựa chọn hình thức phổ biến, giáo dục pháp luật phù hợp đặc thù vùng dân tộc thiểu số các tỉnh duyên hải miền Trung như sau:

1. Tổ chức phổ biến, giáo dục pháp luật trực tiếp tại các làng, thôn, nhất là tuyên truyền miệng, phổ biến bằng ngôn ngữ, tài liệu bằng tiếng dân tộc thiểu số: Đây là cách thức tuyên truyền trực tiếp bằng lời nói dễ thuyết phục bà con dân tộc thiểu số nhằm nâng cao nhận thức, củng cố niềm tin và làm theo pháp luật. Tại các nhà Rông, nhà văn hóa của làng, các báo cáo viên, tuyên truyền viên pháp luật trực tiếp nói chuyện pháp luật cho hội viên, nông dân, bà con dân tộc thiểu số theo định kỳ. Bằng

cách trực tiếp tiếp xúc, trao đổi, thảo luận, sinh hoạt của chi hội, tổ hội lồng ghép nói chuyện pháp luật với từng hộ gia đình, từng đối tượng kết hợp xử lý cụ thể tình huống thực tiễn, giải đáp pháp luật, theo chuyên đề pháp luật phù hợp để bà con dân tộc thiểu số tìm hiểu. Vì thế, hình thức tuyên truyền pháp luật này mang tính chất gần gũi, dễ thực hiện, dễ đi vào lòng người và cũng là hình thức tuyên truyền hiệu quả nhất. Chẳng hạn, Hội nghị phổ biến pháp luật do Ban Dân tộc tỉnh Thừa Thiên Huế phối hợp với Ủy ban nhân dân huyện A Lưới tổ chức cho 60 cán bộ xã, thôn bản, người có uy tín trong đồng bào dân tộc thiểu số của 20 xã, thị trấn của huyện A Lưới bằng trình chiếu Powerpoint, kèm theo những hình ảnh minh họa sống động về các quy định pháp luật, phù hợp với những hình ảnh sinh hoạt đời thường đồng bào dân tộc thiểu số Tà Ôi. Do vậy, không khí hội nghị tuyên truyền pháp luật sôi động, cuốn hút bà con dân tộc thiểu số tập trung lắng nghe.

2. *Tuyên truyền, phổ biến, giáo dục pháp luật thông qua các loại hình văn hóa, văn nghệ, bằng các hình ảnh, truyền thanh, truyền hình:* Thông qua các áp phích, biểu ngữ, tranh cổ động... bằng tiếng dân tộc thiểu số phù hợp từng vùng, từng làng cũng là cách làm sáng tạo tại các huyện miền núi các tỉnh Bình Định, Ninh Thuận, Quảng Ngãi, Quảng Nam... Các khẩu hiệu vận động sống, làm việc theo pháp luật, nghiêm chỉnh thực hiện Luật Bảo vệ và phát triển rừng, Luật Hôn nhân và gia đình... được kẻ vẽ, trưng bày khu vực đông dân cư của bà con dân tộc thiểu số để bà con dễ nhìn thấy, nhớ và vận dụng thực hiện.

Các tỉnh duyên hải miền Trung là nơi "phát tích" và nuôi dưỡng phát triển nhiều loại hình văn hóa nghệ thuật, do vậy, việc lồng ghép các quy định pháp luật, một văn bản pháp luật bằng "ngôn ngữ"

của một loại hình văn hóa, văn nghệ như thơ, hò, vè, nhạc, kịch, bài chòi, hát Bả trạo, hát Bội (tuồng), múa Katê của dân tộc Chăm... Thông qua tổ chức các cuộc thi công chiêng và hát dân ca giữa các dân tộc thiểu số, các quy định pháp luật được tuyên truyền lồng ghép trong việc thực hiện Đề án bảo tồn văn hóa dân tộc thiểu số của các tỉnh trong vùng.

Kinh nghiệm cho thấy, sử dụng hình thức tuyên truyền pháp luật thông qua các phương tiện thông tin, các loại hình văn hóa, nghệ thuật, vừa trực tiếp, vừa gián tiếp không những đem lại hiệu quả mà còn tạo ra sức lan tỏa sâu rộng, nhất là thông qua chuyên mục "pháp luật và đời sống" bằng tiếng dân tộc thiểu số phát sóng hàng ngày, hàng tuần. Bên cạnh đó, các quy định pháp luật được biên soạn ngắn gọn, các tiểu phẩm nghệ thuật pháp luật ngắn, dễ hiểu, dễ thực hiện để tuyên truyền phù hợp cho từng đối tượng, từng lứa tuổi. Đây là hình thức phổ biến, giáo dục pháp luật đặc thù được áp dụng rộng rãi, gần gũi với bà con dân tộc thiểu số và đóng một vai trò quan trọng trong hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật.

3. *Tài liệu phổ biến, giáo dục pháp luật được biên soạn bằng tiếng dân tộc:* Tài liệu tuyên truyền pháp luật gồm đề cương tuyên truyền, văn bản pháp luật, sách hướng dẫn, sách pháp luật bỏ túi, sách hỏi đáp pháp luật, tờ rơi, tờ gấp, bản tin pháp luật, băng cassette hoặc đĩa VCD... được các huyện miền núi tỉnh Quảng Nam, Quảng Ngãi, Bình Định, Ninh Thuận biên soạn, dịch và phát hành bằng tiếng dân tộc thiểu số (như tiếng Chăm, Ba Na), phong phú, hấp dẫn, thiết thực hướng tới từng đối tượng. Đây cũng là cẩm nang, phương tiện hoạt động của những người làm công tác phổ biến, giáo dục pháp luật trong đồng bào dân tộc thiểu số. Hiệu quả của

công tác phổ biến, giáo dục pháp luật trong đồng bào dân tộc thiểu số chịu sự tác động nhất định của chất lượng các tài liệu pháp luật, vì vậy, việc biên soạn, phát hành các tài liệu bằng tiếng dân tộc thiểu số cũng cần chú trọng cả hình thức và nội dung.

4. Phổ biến, giáo dục pháp luật thông qua tủ sách pháp luật được đặt tại nhà Rông của các làng có đồng bào dân tộc thiểu số sinh sống: Thông qua việc tìm hiểu, nghiên cứu, đọc các sách, tài liệu pháp luật của tủ sách, bà con dân tộc thiểu số tra cứu, tìm hiểu và vận dụng các quy định của pháp luật vào thực tế một cách đầy đủ, có hệ thống, chính xác và thống nhất.

5. Phổ biến, giáo dục pháp luật thông qua sinh hoạt câu lạc bộ pháp luật: Sinh hoạt câu lạc bộ pháp luật trong đồng bào dân tộc thiểu số cũng được Đoàn Thanh niên ở các vùng đồng bào dân tộc thiểu số các tỉnh duyên hải miền Trung xây dựng, khai thác có hiệu quả. Đó là hình thức phổ biến, giáo dục pháp luật thích hợp cho thanh niên thông qua sinh hoạt định kỳ, khách mời để giao lưu, học tập, trao đổi kiến thức pháp luật cần thiết, tạo điều kiện để thanh niên đồng bào dân tộc thiểu số cùng trao đổi, chia sẻ những vấn đề có liên quan đến công tác xây dựng, tuyên truyền, phổ biến và thực thi pháp luật.

6. Thi tìm hiểu pháp luật là một trong hình thức phổ biến, giáo dục pháp luật thường được tổ chức thực hiện trong đồng bào dân tộc thiểu số: Bằng việc triển khai hình thức thi khác nhau đối với mỗi đối tượng cụ thể trong đồng bào dân tộc thiểu số như thi viết, thi sân khấu... Thi tìm hiểu pháp luật là câu nói chuyển tải những nội dung pháp luật vào cuộc sống đồng bào dân tộc thiểu số một cách tự nhiên, là hình thức sinh hoạt văn hóa pháp lý cho đồng bào dân tộc thiểu số có sức hấp dẫn và hiệu

quả. Đây là một trong những hình thức phổ biến, giáo dục pháp luật hấp dẫn, có hiệu quả cao và được sử dụng nhiều ở các tỉnh Quảng Nam, Bình Định, Bình Thuận... Những nội dung pháp luật được chuyển tải đến bà con dân tộc thiểu số qua hội thi một cách đơn giản, ngắn gọn, dễ hiểu, dễ nhớ, sinh động, tránh sự cứng nhắc, khô cứng.

7. Phổ biến, giáo dục pháp luật thông qua các loại hình tư vấn pháp luật, trợ giúp pháp lý miễn phí cho đồng bào dân tộc thiểu số: Đây là hình thức được các tỉnh duyên hải miền Trung thường xuyên tổ chức thực hiện, bởi qua đó để giải đáp pháp luật, hướng dẫn ứng xử đúng pháp luật, cung cấp dịch vụ pháp lý miễn phí nhằm giúp đồng bào dân tộc thiểu số thực hiện và bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của họ. Qua đó, góp phần tuyên truyền, phổ biến, giải thích pháp luật nhằm nâng cao văn hóa pháp lý đồng bào dân tộc thiểu số trong cộng đồng xã hội.

Thông qua hoạt động tư vấn pháp luật, trợ giúp pháp lý còn giúp đồng bào dân tộc thiểu số nắm bắt được các thông tin pháp lý, hiểu được quyền và nghĩa vụ của mình trong thực hiện pháp luật, hướng dẫn ứng xử trong cuộc sống phù hợp pháp luật và tránh được những hậu quả pháp lý bất lợi, tăng cường ý thức tôn trọng và thi hành nghiêm chỉnh pháp luật, góp phần hoàn thiện hệ thống pháp luật.

8. Phổ biến, giáo dục pháp luật thông qua hoạt động hòa giải ở cơ sở: Thông qua hoạt động hòa giải ở cơ sở trong đồng bào dân tộc thiểu số là việc già làng, tổ trưởng tổ hòa giải bằng uy tín, hiểu biết pháp luật của mình bồi dưỡng kiến thức, tình cảm pháp luật cho các bên tranh chấp, nhằm hình thành sự hiểu biết pháp luật, ý thức tôn trọng pháp luật và thói quen hành động theo pháp luật trong đồng bào dân tộc thiểu số, từ đó làm thay đổi dần các phong tục, tập quán lạc hậu.

Kinh nghiệm lựa chọn hình thức phổ biến, giáo dục pháp luật phù hợp trong đồng bào dân tộc thiểu số ở các tỉnh duyên hải miền Trung là cách thức tổ chức hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật cụ thể, đặc thù, nhằm hình thành trong đồng bào dân tộc thiểu số những tình cảm, tri thức và hành vi pháp lý phù hợp với yêu cầu, đòi hỏi của thực hiện pháp luật trong thực tiễn. Qua thực tiễn hoạt động công tác phổ biến pháp luật cho cán bộ, đồng bào dân tộc thiểu số của các tỉnh duyên hải miền Trung cho thấy, các tỉnh, thành trong vùng đã lựa chọn nhiều hình thức phổ biến, giáo dục đặc thù, mỗi hình thức đều xuất phát từ sự phù hợp với một hoặc một số

đối tượng nhất định, phù hợp với từng địa bàn, điều kiện kinh tế - xã hội nhất định, lấy hiệu quả nhận thức của đồng bào dân tộc thiểu số làm mục tiêu. Đó là việc lựa chọn hình thức tuyên truyền phải thiết thực, hiệu quả, đúng đối tượng, phù hợp, kịp thời, chính xác, dễ hiểu, dễ thực hiện, kết hợp thực hiện lồng ghép có hiệu quả với các chương trình công tác dân tộc và chính sách dân tộc có liên quan. Với những kết quả đạt được, những kinh nghiệm từ thực tiễn hoạt động phổ biến, tuyên truyền pháp luật trong đồng bào dân tộc thiểu số ở các tỉnh duyên hải miền Trung sẽ được tiếp tục vận dụng, phát huy trong tương lai □

Pháp luật về hoạt động cho thuê ô tô...

(Tiếp theo trang 41)

hàng ngày của chủ thể điều khiển và thuê xe ô tô nên nếu quy định như vậy là không chặt chẽ sẽ dẫn đến một hậu quả phức tạp là hai bên doanh nghiệp làm chủ phương tiện và chủ thể điều khiển cũng như doanh nghiệp thuê sẽ không giải quyết nhanh chóng được sẽ gây khó khăn trong công tác quản lý của Sở Giao thông vận tải, đôi khi Sở muốn xử lý phải chờ giải quyết tranh chấp giữa bên thuê và bên cho thuê. Nên có một quy định chi liết trong nghị định mới một nội dung về vấn đề này là xác định rõ nghĩa vụ của cơ quan nào.

Bốn là, vì biểu cam kết của WTO không có quy định nên cần cho một văn bản chuyển tiếp, giải thích vấn đề này đối với những chủ thể cho thuê xe ô tô của nước là thành viên trong WTO để tránh trường hợp không có văn bản pháp luật làm căn cứ khi các cơ quan nhà nước xử lý vụ việc.

Năm là, khi doanh nghiệp nước ngoài áp dụng phần mềm quản lý công nghệ cao cho hoạt động kinh doanh này thì Sở Giao thông vận tải để quản lý được phải trang bị cơ sở vật chất và con người tương xứng trong quản lý □

1. Điều 5 Nghị định số 09/2018/NĐ-CP.

2. Điểm đ khoản 1 Điều 5 Nghị định số 09/2018/NĐ-CP.

3. Quyết định số 27/2018/QĐ-TTg ngày 06/7/2018 của Thủ tướng Chính phủ ban hành hệ thống ngành kinh tế Việt Nam.

4. Kết luận thanh tra số 190/KL-TTS tháng 12/2018 về việc chấp hành pháp luật chuyên ngành trong hoạt động kinh doanh và điều kiện kinh doanh vận tải bằng xe ô tô tại 09 doanh nghiệp hoạt động vận tải (đơn vị đối tác sử dụng phần mềm Uber) trên địa bàn thành phố Hồ Chí Minh.